

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum ea, quæ conueniunt filio hominis, possint prædicari de filio Dei, & econuerso.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super Quaestione sexdecima Articuli tertium.

ARTICVLVS III. Vtrum Christus possit dici homo dominicus.

3. d. 7. q. 1. ar. 2.

q. 16. circa med. co. 4.

h. 3. oroh. fi. 2. 11.

2. 4. ecel. hie. p. 3. in ti. Co. tem. in pri.

h. 7. retract. c. 19. no procul a h. to. 7.

ar. p. 1. ad 3.

h. 3. oroh. fid. c. 3. 4. 15 & 17.

h. 7. ret. c. 19. d. 1. ad fin. to. 1.

Titulus clarus est, originem habes ab Augustini varia diuersis temporibus sententia, & Magistris sententiarum distinctio septima tertij libri.

In corpore articuli unica est conclusio responsiva quaesito. Non potest uere & proprie dici, quod homo sit dominicus, sed quod est dominus. Probatur primo directe. homo ille, scilicet Christus Iesus, designat personam filij Dei, ergo de illo praedicatur dominus essentialiter, ergo non dicit de illo praedicari dominus denominatiue.

Antecedens probatur, quia unum est suppositum diuinae, & humanae naturae in Christo, prima consequentia est clara. Secunda uero probatur, quia derogaret ueritati unionis si praedicaretur denominatiue. Firmatur deinde conclusio ac ratio allata ex opposito, quia scilicet haec praedicatio propria est Nestorianis, & quia similis praedicatio propria est naturae assumptae. Nestoriani siquidem, ponendo duo in Christo supposita, proprie dicunt, Christum hominum dominicum, quia uere esset ibi suppositum participatiue dominicum.

Nos quoque proprie dicimus naturam assumptam esse deificatam non deam: quia enim diuinitas est assumpta natura a deitate, non deam dicimus. Et quia iuncta est deitati in unitate personae, ideo deificata, suppositum autem quia unicum, est filij Dei, ideo Deum & dominum, non dominicum, aut deificatum dicimus.

Circa rationem conclusionis dubium occurrit, quia uideatur falsa, tum quia ex affirmatione praedicationis essentialis inferret negationem denominati-

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod Christus possit dici homo dominicus. Dicit enim Aug. in li. 83. q. Monendum est, ut illa bona expectentur, quae fuerunt in illo homine dominico: loquitur autem de Christo. ergo uidetur, quod Christus sit homo dominicus.

2. Prat. Sicut dominium conuenit Christo ratione diuinae naturae, ita etiam humanitas pertinet ad humanam naturam: sed Deus dicitur humanatus, ut patet per Dam. in 3. lib. * ubi dicit, quod humanatio eadem, quae ad hominem, copulatione demonstrat, ergo pari ratione potest dici denominatiue, quod homo ille sit dominicus.

3. Prat. Sicut dominicus denominatiue dicitur a domino, ita diuinus denominatiue dicitur a Deo: sed Dion. * Christum nominat diuinitissimum Iesum: ergo pari ratione potest dici quod Christus sit homo dominicus.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in lib. Retract. Non uideo utrum recte dicatur, homo dicitur Iesus Christus, cum sit utique dominus.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra praedictum est, cum dicitur homo Christus Iesus, designatur suppositum aeternum, quod est persona filij Dei, propter hoc, quod est unum suppositum utriusque naturae. De persona autem filij Dei praedicat Deus & Dominus essentialiter, & ideo non debet praedicari denominatiue: quia hoc derogat ueritati unionis. Unde cum Dominus dicatur denominatiue a Domino, non potest uere & proprie dici, quod homo ille sit dominicus, sed magis quod sit dominus si autem per hoc, quod dicitur, homo Christus Iesus, designaret suppositum aliquod creatum, secundum illos, qui ponunt in Christo duo supposita, possit dici homo ille dominicus, in quantum assumitur ad participationem honoris diuini, sicut Nestoriani posuerunt. Et hoc est modo humana natura non dicitur essentialiter dea, sed deificata non quidem per conuersionem ipsius in diuinam naturam, sed per coniunctionem ad diuinam naturam in una hypostasi, ut patet per Dam. in 3. lib. *

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Augustinus uerba illa & similia retractat in li. Retract. Unde post uerba praemissa in lib. Retract. * subdit, Vbi cumque hoc dixi, quod Christus Iesus sit homo dominicus, dixisse me nolle, postea quip-

pe uidi non esse dicendum: quauis nonnulla ratione posset defendi, quia scilicet posset aliquis dicere quod dicitur homo dominicus ratione humanae naturae, quam significat hoc nomen homo, non autem ratione suppositi.

AD SECVNDVM dicendum, quod illud unum suppositum, quod est humanae, & diuinae naturae, primo quidem fuit diuinae naturae, scilicet aeterno, postea autem ex tempore per incarnationem factum est suppositum humanae naturae. Et hac ratione dicitur humanatum, non quia assumpserit hominem, sed quia assumpsit humanam naturam. Non autem sic est conuersio, quod suppositum humanae naturae assumpserit diuinam naturam, unde non potest dici homo deificatus uel dominicus.

AD TERTIVM dicendum, quod hoc nomen diuinum, consuevit praedicari etiam de his, de quibus praedicatur essentialiter hoc nomen Deus; dicimus enim, quod diuina essentia est Deus, ratione identitatis, & quod essentia est Dei, siue diuina, propter diuersum modum significandi, & uerbum diuinum, cum tamen uerbum sit Deus. Et similiter dicimus personam diuinam sicut & personam Platonis, propter diuersum modum significandi; sed dominicus non dicitur de his, de quibus dominus praedicatur: non enim consuevit dici quod aliquis homo, qui est dominus sit dominicus: sed illud quod qualitercumque est domini, dominicum dicitur, sicut dominica uoluntas, uel dominica manus, uel dominica passio. Et ideo ipse homo Christus, qui est dominus, non potest caro eius dici caro dominica, & passio eius potest dici passio dominica.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ea, quae conueniunt filio hominis, possint praedicari de filio Dei, & conuerso.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod dea, quae sunt humanae naturae, non possunt dici de Deo. Impossibile enim est opposita de eodem praedicari: sed quae sunt humanae naturae, sunt contraria his, quae sunt propria Dei: Deus enim est increatus, immutabilis, & aeternus: ad humanam autem naturam pertinet, ut sit creata, temporalis & mutabilis. ergo ea quae sunt humanae naturae, non possunt dici de Deo.

ue, constat enim illationem hanc non tenere ex forma, ut manifestat instantia de Deo, & diuino, neque ex materia, quia dominicus nomen est commune supposito & naturae, potest enim dici natura assumpta, natura dominica, sicut & caro eius dicitur caro dominica, tum quia haec praedicatio non derogat ueritati unionis, quoniam affirmare Christum hominem dominicum, non est negare Christum esse uerum dominum: sicut affirmare Verbum esse diuinum, non est negare ipsum esse uerum Deum.

Ad hoc dicitur, quod ratio ueritatis inimitatur, & est efficax. Nam quaestio ista de nominibus est: nominibus autem uentendum est, ut plures uentur, secundum Philosophum, communis autem uultus illud dominicum uocat quod est domini, non quod dominus est, ut in responsione ad tertium littera explicat: & propterea ex affirmatione essentialis istius termini dominus bene illata est negatio denominatiue. Et similiter dicendo, homo dominicus secundum communem uerbum intelligitur homo domini, ac per hoc aliquis homo domini, & sic intelliguntur ibi duo supposita, unum in ly alius homo, & unum in ly domini, ac per hoc ruit ueritas unionis diuinae, & humanae naturae in uno eodemque supposito. Et propterea Auctor hanc loquutionem Nestorianam dixit. Non est autem simile de Deo & diuino ut in littera dicitur: quia diuinum identice consequent sumi frequenter uisum, non sic autem dominicum.

Super Quaestione sexdecima Articuli quartum.

Titulus, ut iacet, intelligendus est

dus est de conue-
 nientibus humana
 nature existenti in
 Christo: pura pass
 bilitate, morte, & a-
 liliis huiusmodi, quæ
 de Christo ratione
 illius nature huma-
 ne dicuntur, dum
 dicimus Christum
 crucifixum, mor-
 tuum, sepultum, &c.
 ¶ In corpore arti-
 culi huius, primo
 refertur differe-
 tia inter Nestorianum
 & Catholicos in hac
 questione, secun-
 do, redditur ratio
 catholice doctrine.
 Tertio, subiungit
 oportunitatem do-
 cumentum circa
 hanc catholicam
 doctrinam.
 ¶ Quo ad primum,
 Nestoriani duabus
 distinctionibus uti-
 bantur in propo-
 sito. Altera bimem-
 bris ex parte prædi-
 cationis: quædam
 enim sunt prædica-
 ta propria diuinæ
 nature (ut esse om-
 nipotentem, æter-
 num, & similia) quæ-
 dam sunt prædica-
 ta propria humane
 nature, ut esse mor-
 talem, corpus eum,
 filium hominis, &
 huiusmodi. Altera
 ex parte subiecto-
 rum tribembris: po-
 test enim dici præ-
 dicatis subiecti in e-
 nunciatio, et non
 nomen proprium Dei,
 ut Deus, uel nomen
 proprium hominis
 uel homo: uel nomen
 commune utriusque
 nature, diuinæ scilicet,
 & humane, ut
 Christus. Et Iohannes
 imgebant duas con-
 clusiones: primam
 de subiectis propriis,
 dicendo, quod nec
 de nomine proprio
 Dei dicuntur præ-
 dicata propria ho-
 minis, nec de nomi-
 ne proprio homi-
 nis dicuntur prædi-
 cata propria Dei.
 Et propterea nega-
 bant Deum esse na-
 turam ex Virgine aut
 mortuum, aut ali-
 quod passum: & si-
 militer hominem
 esse creatorem coe-
 li, & terræ, & hu-
 iusmodi. Secun-
 da, de subiecto
 communi, dicen-
 do, de nomine
 communi Deo, &
 homini prædica-
 ri vere, tam ea quæ
 sunt propria Deo,
 quam ea quæ sunt

¶ 2 Præterea. Attribueri Deo, ea quæ
 ad defectum pertinent, videtur
 derogare diuino honori, & ad
 blasphemiam pertinere: sed ea, quæ
 sunt humana natura, defectum
 quendam continent: sicut pati, mo-
 ri & alia huiusmodi, ergo uidetur
 quod nullo modo ea, quæ sunt
 humanæ naturæ, possint dici de
 Deo.

¶ 3 Præterea. Assumi conuenit hu-
 manæ naturæ: non autem hoc con-
 uenit Deo. non ergo ea quæ sunt
 humanæ naturæ, de Deo dici pos-
 sunt.

SED CONTRA est, quod Dama-
 sce. * dicit in 3 lib. quod Deus sus-
 cepit ea, quæ sunt carnis idioma-
 ta, id est, proprietates dum Deus
 passibilis nominatur, & Deus glo-
 riæ crucifixus est.

RESPON. Dicendum, quod circa
 hanc questionem diuersitas fuit
 inter Nestorianos & Catholicos.
 Nestoriani enim uoces, quæ di-
 cuntur de Christo, diuidere uole-
 bant hoc modo, ut ea quæ perti-
 nent ad humanam naturam, non
 dicerentur de Deo: nec ea quæ per-
 tinent ad diuinam naturam, dice-
 rentur de homine. Vnde Nesto-
 rius dixit: Si quis Dei uerbo tētat
 passiones tribuere, anathema sit.
 Si qua uero nomina sunt quæ perti-
 nere possunt ad utramque naturam,
 de talibus prædicabant ea, quæ sunt
 utriusque nature; sicut hoc nomen
 Christus uel Dñs. Vnde concedere
 bant Christo esse natum de Virgine,
 & fuisse ab æterno; non tamen di-
 cebant, uel Deum natum de Virgine,
 uel hominem ab æterno fuisse.

Catholicis uero posuerunt huius-
 modi quæ dicuntur de Christo, siue
 secundum diuinam naturam, siue se-
 cundum humanam, dici posse tam
 de Deo, quam de homine. Vnde Cy-
 rillus dicit, * Si quis duabus
 nominis seu substantiis, id est, hypostasis
 eas, quæ in Euangelicis, & Apo-
 stolicis conscriptionibus sunt di-
 dit uoces, uel ea quæ de Christo san-
 ctis dñr, uel ab ipso Christo de se-
 me ipso, & aliquas quæ ex his ho-
 mini applicandas crediderit, ali-
 quas uero soli Verbo deputauerit,
 anathema sit. Et huius ratio est:
 quæcū sit eadē hypostasis utriusque
 nature, eadem hypostasis suppo-
 nitur nomine utriusque nature, siue er-
 go dicatur homo, siue Deus, sup-
 ponitur hypostasis diuinæ & hu-
 manæ nature: & ideo de homine pos-
 sunt dici ea, quæ sunt diuinæ natu-
 re, tanquam de hypostasi diuinæ
 nature: & de Deo possunt dici ea
 quæ sunt humanæ nature, tanquam
 de hypostasi humanæ nature. Scien-
 dum tamen, quod in propositione, in qua

A aliquid de aliquo prædicatur, non
 solum attenditur quid sit illud, de
 quo prædicatur prædicatum, sed
 etiam secundum quid de illo prædi-
 catur. Quamuis ergo non distin-
 guantur ea quæ prædicantur de
 Christo: distinguuntur tamen se-
 cundum id, secundum quod utri-
 que prædicatur. Nam ea quæ sunt
 diuinæ nature, prædicantur de
 Christo secundum diuinam natu-
 ram: ea autem quæ sunt huma-
 næ nature, prædicantur de eo se-
 cundum humanam naturam. Vnde
 de August. dicit in 1. de Trinita.

¶ Distinguiamus quid in scriptu-
 ris sonet, secundum formam Dei,
 & quid secundum formam ser-
 ui. Et infra, * quid & propter quod,
 & quid secundum quid dicatur,
 prudens & diligens & pius lector
 intelliget.

AD PRIMUM ergo dicendum,
 quod opposita prædicari de eodem
 secundum idem, est impos-
 sibile: sed secundum diuersa, ni-
 hil prohibet. Et hoc modo oppo-
 sita prædicantur de Christo, non
 secundum idem: sed secundum
 diuersas naturas.

AD SECUNDUM dicendum, quod
 si ea quæ ad defectum pertinent,
 Deo attribuerentur secundum di-
 uinam naturam, esset blasphemia,
 quasi pertinens ad diminutionem
 honoris ipsius: non autem pertinet
 ad Dei iniuriam, si attribuantur
 ei secundum naturam assumptam.
 Vnde in quodam sermone Ephesi-
 ni Concilii dicitur, Nihil putat
 Deus iniuriam, quod est occasio
 salutis hominibus. nihil enim abie-
 ctorum quæ elegit propter nos,
 iniuriam facit illi nature, quæ non
 potest esse subiecta iniuriis, pro-
 pria uero facit inferiora, ut saluet
 naturam nostram. Quando ergo
 abiecta & uilia sunt, diuinam na-
 turam non iniuriatur, sed salu-
 tem hominibus operantur, quo-
 modo dicis ea quæ causa nostræ
 salutis sunt, iniuriæ occasionem
 Deo fuisse?

AD TERTIUM dicendum, quod as-
 sumi conuenit humanæ nature,
 non ratione suppositi, sed ratione sui-
 ipsius: & ideo non conuenit Deo.

ARTICVLVS V.
 Vtrum ea, quæ conueniunt filio homi-
 nis, possint prædicari de diuina na-
 tura: & de humana ea, quæ
 conueniunt filio Dei.

AD QUINTUM sic proceditur.
 Videtur, quod ea quæ sunt humanæ
 nature, possint dici de natura di-
 uina. Ea enim quæ sunt humanæ na-
 ture, prædicantur de filio Dei, & de
 Deo: sed Deus est sua natura, ergo
 ea quæ sunt nature humanæ, pos-

propria homini. Et
 propterea Christus
 uere dicitur omni-
 potēs, æternus, crea-
 tor & natus ex Vir-
 gine, crucifixus,
 mortuus, & sepul-
 tus. Hoc sunt cog-
 nita Nestorij.

¶ Catholici autem
 affirmant uniuoce
 utraque prædicata
 uere enunciari de
 quocumque nomi-
 ne subiecto, siue p-
 prio siue communi
 ut patet ex Cyrilli
 auctoritate.

¶ Quo ad secundum
 ratio catholice as-
 sertionis est, idem-
 pti as hypostasis ut-
 riusque nature Chris-
 to. Hæc enim fit,
 ut una eademque
 hypostasis supponat
 utriusque nomi-
 nis, & quod pro-
 pria Deo inueniantur
 prædicari de hy-
 postasi diuina, &
 propria homini de
 hypostasi humana.

Nec oportet hic im-
 morari: quia ex sui
 prædictis patet, nomi-
 na communia
 concreta posse pro
 qualibet sua hypo-
 stasi supponere.

¶ Quo ad tertium,
 documentum catho-
 licum est, quod licet
 non distinguendum
 sit cum Nesto-
 rio subiectum de
 quo dicitur, & hu-
 mana prædicantur,
 distinguenda tamen
 est ratio subiecti,
 qua diuina de ipso
 dicitur a ratione,
 qua humana de eodem
 enunciantur: nam
 una eademque est
 hypostasis in di-
 uersis naturis subsi-
 stens, & propterea
 discernendum cau-
 te est non id de quo
 dicuntur: sed id,
 secundum quod di-
 cuntur. Et hoc con-
 firmatur auctoritate
 August.

lib. 1. c. 11. in
 prin. com. 3.
 co. loco.

Super Questionis
 sexta decima Arriani
 litem quintam.

IN titulo uide di-
 uersitatem huius
 a precedenti titu-
 lo: nam hic questio
 refertur ad diuinam
 naturam, ibi uero
 ad Deum, nam hic
 queritur an huma-
 na prædicentur de
 natura diuina: ibi,
 an humana prædi-
 centur de Deo. Vnde
 cum inter Deum
 & di-

in ed. Eph. 4.
 ubi fuit ty-
 pil. can. 416.
 a. cons.